

3.6.2022

Sisäministeriö  
kirjaamo.sm@govsec.fi

## Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen lausunto

Sisäministeriö on pyytänyt lausuntoa valtakunnallisista strategisista tavoitteista pelastustoimen järjestämiselle vuosille 2023–2026. Strategisissa tavoitteissa esitetään hyvinvointialueiden pelastustoimen tavoitteita ja valtakunnallisesti merkittäviä palvelujen uudistus- ja kehittämistavoitteita sekä linjataan lainsäädännön ja suorituskyvyn kehittämisen suuntaviivoja. Tavoitteet ohjaavat pelastustoimen valtakunnallista sekä hyvinvointialueen pelastustoimen kehittämistä ja palvelutasopäätöksen valmistelua. Lausunto pyydetään laatimaan 17.6.2022 mennessä lausuntopalvelu.fi -palvelussa. Kirjallisen lausunnon voi myös lähettää sähköisesti osoitteeseen kirjaamo.sm@govsec.fi. Saatteessa pyydetään mainitsemaan asianumero VN/10507/2022.

### **Pohjois-Karjalan hyvinvointialue lausuu valtakunnallisista strategisista tavoitteista pelastustoimen järjestämisestä vuosille 2023–2026 seuraavaa:**

Pelastustoimen valtakunnalliset strategiset tavoitteet kuvaavat varsin kattavasti pelastustoimen kansallisen ja alueellisen toimintaympäristön riskejä. Pohjois-Karjalassa suurimpina uhkina ovat pelastustoimen päätoimisen henkilöstön saatavuuden vaikeutuminen ja rahoituksen riittävyys, jotta lähipalvelut ja riittävä toimintavalmius voidaan turvata. Lisäksi harva-alueella erityiseksi haasteeksi muodostuu sivutoimisen pelastushenkilöstön saatavuus asukkaiden vähentyessä ja ikääntyessä.

Pelastustoimen palvelutason yhdenvertaista ja laadukasta järjestämistä alueellisesti ja valtakunnallisesti tulee tarkastella toimintaympäristöltään ja riskeiltään samankaltaisten pelastuslaitosten kesken. Pelastustoimella tulee olla käytettävissään valtakunnallinen toimintaympäristöanalyysi, jota päivitetään säännöllisesti. Toimintaympäristön muutosten seurannan tulee perustua valtakunnallisesti yhdenmukaiseen tiedon keräämiseen ja analysointiin. Saadun tietopohjan perusteella muodostuvat pelastustoimen suorituskykyvaatimukset, joiden pohjalta tulee kehittää etupainotteisesti pelastustoimen kyvykkyyttä vastaamaan tulevaisuuden palvelutarpeita. Yhteistyötä tulee edistää matalalla kynnyksellä sisäministeriön ja pelastuslaitosten välillä.

Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn tavoitteena on onnettomuuksien määrien vähentäminen ja niiden seurausvaikutusten pienentäminen.

Tavoitteen saavuttaminen edellyttää, että valtakunnallisesti luodaan riskeihin perustuvat yhdenmukaiset toimintamallit palvelujen järjestämiseksi. Palvelujen suunnittelussa tulee huomioida myös erilaisten asiakasryhmien tarpeet. Palvelujen yhdenmukaista toteuttamista tukee valtakunnallinen yhteinen onnettomuusehkäisyntietojärjestelmä, jonka mahdollistaa tulevaisuudessa sähköisen asiointi. Omatoimisen varautumisen tukea tulee lisätä erityisesti ohjauksen, neuvonnan ja valvonnan keinoin. Kansalaisille suunnatussa turvallisuusviestinnässä on otettava käyttöön uusia menetelmiä perinteisten koulutus- ja neuvontatapahtumien rinnalle esimerkiksi sosiaalisen median kanavia hyödyntämällä. Onnettomuuksien ehkäisynt ja turvallisuusviestinnän vaikuttavuuden arvioinnissa tulisi palveluiden laadulla olla suurempi merkitys, kuin suoritteiden tai fyysisesti kohdattujen asukkaiden määrän mittaamisella.

Pelastustoimella tulee olla kyky toimia kaikissa olosuhteissa paikallisena, alueellisena ja valtakunnallisena yhteen toimivana kokonaisuutena. Pelastustoiminnan palvelut tulee pystyä turvaamaan lakisääteisellä tasolla lähipalveluina asuinpaikasta ja vuorokauden ajasta riippumatta. Tavoitteen saavuttaminen harva-alueilla edellyttää pelastustoimen ja ensihoitopalvelun moniammatillisen yhteistyön mahdollisuuksien parantamista sekä pelastushenkilöstön koulutusjärjestelmän uudistamista. Tällä hetkellä ja lähitulevaisuudessa ei saada riittävästi pelastuslain mukaisen kelpoisuuden omaavia hakijoita pelastajan, alipäällystön ja päällystön virkoihin. Virkoja jää täyttämättä hakijapulan vuoksi. Pelastushenkilöstön koulutuksen tulisi mahdollistaa opiskelun toteuttaminen ns. moduleissa (monimuoto-opiskeluna) alueellisena koulutuksena yhteistyössä pelastusopiston kanssa (esimerkiksi ensihoitaja voisi työn ohessa opiskella pelastajan tutkinnon). Terveystieteiden alan tutkinnon tai sivutoimisen pelastushenkilöstön opintokokonaisuuden suorittaneille henkilöille tulisi pystyä järjestämään räätälöity pelastajan tutkinnon suoritusmahdollisuus ammatillisena täydennyskoulutuksena.

Johto- ja tilannekeskusjärjestelyjen rooli paikallisella ja alueellisella tasolla tulisi tukea pelastustoimen ja sote-palveluiden integroidun palvelutuotannon kehittämistä. Yhteinen tilannekeskus mahdollistaisi hyvinvointialueen johdon ja kenttätoimijoiden tuen erilaisissa häiriötilanteissa, konsernin ja maakunnallisen turvallisuustilannekuvan muodostamisen sekä sen informoimisen, joka parantaa etupainotteista varautumista. Tiiviillä yhteistyöllä ja moniammatillisella osaamisella sekä integraatiolla voidaan tuottaa tilannekeskusten palvelut kustannustehokkaammin, kuin jos ne tuotettaisiin erikseen.

Pelastustoimen alueellinen ja valtakunnallinen valmius sekä varautuminen olisi suunniteltava yhtenä kokonaisuutena. Tavoitteen toteutuminen edellyttää, että paikallinen, alueellinen ja valtakunnallinen valmiussuunnittelu

on mahdollisemman hyvin yhteensovitettu. Tarvittavat varautumistoimenpiteet, koottavat tehtävät sekä niihin liittyvät materiaalihankinnat ja logistiset ratkaisut tulee suunnitella yhteistoiminnassa kaikkien tasojen kanssa.

Pelastustoimen tutkimus- ja kehittämistoiminnalle tulisi olla valtakunnallinen keskitetty rakenne. Laadukkaalla tutkimus- ja kehittämistoiminnalla luodaan pohjaa ajantasaiselle tiedolla johtamiselle, suunnittelulle ja kehittämiselle sekä toimintaympäristön muutosten ennakkoinnille. Tiedolla johtamisen edellytyksenä on valtakunnallisesti yhtenäiset tiedonkeräysalustat, jotka mahdollistavat automatisoidun tietojen keräyksen. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää, että tehtävien toteuttamiseen tarvittavat pelastustoimen ICT-ratkaisut järjestetään kansallisesti yhtenäisen ja keskitetyn järjestelmän avulla. Vain yhtenäisellä tietoarkkitehtuurilla saavutetaan tarvittava tiedon eheys ja luotettavuus.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue pitää tärkeänä asiana, että toimialan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen on huomioitu tulevien vuosien strategisena kehittämisen kohteena. Pelastustoimelle on tärkeää huolehtia toimialan veto- ja pitovoimasta sekä hyvästä henkilöstöpolitiikasta. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen nähdään koko toimialan johtajuutta vahvistavana ja työoloja kehittävänä asiakokonaisuutena.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue esittää, että kymmeneksi tavoitteeksi lisätään pelastustoimen viestinnän kehittämisen kohti yhdenmukaisempaa ja suunnitelmallisempaa alan viestintää. Viestinnän eri osa-alueiden avulla tuetaan esimerkiksi onnettomuuksien ehkäisyä, omatoimista varautumista, alan näkyvyyttä, vaikuttavuutta, yhdenvertaisuutta sekä turvallisuuden tunnetta. Lisäksi päivittäisonnettomuuksissa, häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa viestintä on avainasemassa kansalaisten informoinnissa ja ohjeiden antamisessa, mutta myös turvallisuuden tunteen luomisessa. Kuten pelastustoimen viestintäoppaassa todetaan, pelastuslaitoksen kaikki viestintä muodostaa kokonaisuuden, jossa jokainen teko rakentaa pelastustoimen mainetta.

*Ystävällisin terveisin,*

**Markus Viitaniemi**

Va. pelastusjohtaja

puh. 013 123 4567

markus.viitaniemi@pkpelastuslaitos.fi